

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput XX. De Hystrice.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

De Hystrice.

Erinaceorum generi adscribit Hy-
stricem, Plinius, Aelianus et
Oppianus. Graecis ὑστρίξ ὑστρίκος, et
ὕστριξ ὑστρίκος nuncupatur, a ὕστριξ et
ὕς sine dubio. Plinius foeminino
genere effert, masculino Oppianus.
Quidam sub muris Africani Plauto
venire crediderunt, quod frequens
in Africa esse perhibeatur. Isidorus
a fridore, quem aculei in motu ani-
malis excitant, deducit et sine
aspiratione scribit. Claudianus eum
ita descripsit:

os longius illi
Adsimilat porcum, mentitae
cornua fetae
Summa fronte rigent, oculis
ruber igneus ardor,
Parva sub hirsuto catuli vesti-
gia dorso.

At si Agricolae attendimus, habet
Hystrix os leporino simile, *dentes*
quatuor longos, duo in superiore,
totidem in inferiore parte, *aves*
humanis similes, *pedes* anteriores
pedibus taxi, posteriores ursi adsi-
mulantur. *Dorso* et lateribus spinae
bicolores, partim albae, partim ni-
grae insunt, et aliquando ad duo-
rum vel trium palmorum longitudi-
nem accedunt, quas animal, ut
pavo caudam erigere potest. In-
gressurus in cavernam, erectas di-
mittit. Solinus in Aethiopia fre-
quentissimos vagari scribit, quam-
vis in tota Africa et India invenian-
tur. Habentur et in Italia, sed in
Gallia rarae. In Galaecia reperiri,
Compostellani peregrinatores te-
stantur, qui eorum aculeos in pi-
leis deferunt. In dumetis autem et
vepribus latent. *Vidit*ant pomis,
rapis, pyris, pastinacis, et pane
comminuto, bibunt aquam, sed

vino mixtam avidissime. Aculeos *Natura.*
tensa cute in hostem eiaculari, un-
de forte sagittandi ars, et nomen
ἀκανθόβιλος, destinato ictu ferire;
noctu magis, quam interdiu ad pa-
scua progredi; hieme in cavernis
latere tot dies, quot ursi in ute-
ro gerere, a natura obtinuit. Nec
huic gula pepercit. Commendatur
enim in epularum magnificentia.
Apparatum vide apud Ambrosinum
ex Scapio. In Medicina videtur iis-
dem affectibus conducere, quibus
erinaceus. Mulieres ad discrimi-
nandos capillos aculeis eorum po-
tius, quam acubus utuntur. Pli-
nius ex iisdem dentiscalpia ad ro-
borandos dentes conficit. Circa
differentias nihil fere occurrit. Qui-
dam in marinum et terrestrem di-
stinguunt, et dentalium pro marini
aculeis venditant, sed nimis auda-
cter. Nemo enim auctorum marini
meminit. Referrī huc potest in-
certae naturae animal, quod Car-
danus Anno MDL. Papiae vidit.
Magnitudine erat vulpis, rictu le-
porino, dentibus prominentibus ad
instar sciuri, oculis nigris et serpen-
tinis, coma hircinae barbae simil-
lima, quae a capite ad collum fe-
rebatur, cum pedibus anterioribus
taxi, posterioribus ursi, auribus
in figura humanis, cum spinis fere
centum more hystricis, quarum
quaedam in apice curvabantur, a-
liquin immobiles, et in motu ani-
malis strepitum edentes. Cauda
animalis erat anserina, cuius plu-
mae paullatim in spinas degenera-
bant. Vox subobscura et rauca,
quasi latrantis canis, canesque odio
prosequebatur. Forte ex hystri-
ce aliaque bestia natum
erat.

Ambrosin.
de Digi-
tat. Vivip.
l. 2. c. 38.
Nomen.

Descriptio

Differen-
tiae.

Locus.

Cibus.
Agricola
de Anim.
subterra-
neis.

De Tato seu Echino Brasiliiano.

Nieremb.
Hist. Exot.
1.9.6.6.

Tatum Nierembergii verbis describemus. Cataphractum, inquit iste, quoddam animal Indiarum varie appellatum invenio. Hispani nuncupant *Armadillo*. Lusitani *Sneubertado*. Itali Bardato, Thevetus Brasílico nomine *Tatau*, Maphaeus *Tatusiam*, Gesnerus *Tatum*, nova Hispania *Chirquinchum*, alicubi *Cassamin*, aliis Indis *Aiatochtli* dicitur, hoc est, cuniculus cucurbitalis, specubus enim, quem admodum cuniculus conditur. Una nocte spatium leucae excavat, quare nisi ligetur, nullibi se includi patiens perfodit usquequo extra domum et oppida emergat. Varias sunt species horum loricatorum, mihi omnium mirabilior aiatochtli, cuius et rariorem mentio et sterilior, quare illum praefertim narrabo. Duris armatur laminis, quas ipse vidi. Canis Melitensis est magnitudine. Pedes ei suis parvuli, rostrumque, sed oblongum et gracile. Armatur undique crusta militari et cataphracto equo persimili in laminas connexas atque mobiles divisa, quibus se convolvit atque undique tegit. Auriculae murinae, sed longiores nimis graciles. Cauda eius est longa, teres, geniculata, eodemque modo laminis crustatis circumvallata. Venter candet, ac pelle operitur molli humanae haud dissimili, longiusculis exilibus ac raris pilis vestita. Formicas venatur. Cubat supinus atque cauda ori admota, qua recta procedentes formicae incidunt in insidias et cibum deludenti suggerunt. Antonius Herrera addit, lotio proprio implere lacunam super ventrem inter crustas suas, sic formicas, humore obstante per caudam procedere usque ad os. Cum fugit, in praecipit caput caudamque ventri adplicat ac tuetur crusta et sese in spiram convolvens rotat. Quod si pertinacius quispiam infectari perseveret, se-

met in venatorem contorquet, ut haud raro valide tundens dorso suo pectus hominis exanimat. Verfatur in uliginosis lacubus. Lumbrici, piscibus ac vermiculis vescitur et quibusdam arborum bacis et pomis. Caro impense pinguis, dulcis ac pituosi alimenti et excrementis redundans. Utebantur cauda antiqui ad eas, quas zebratanas vocant, quarum apud illos usus frequens muniendas. Crusta multis rebus utilis, tum ad bellicos usus, tum ad pacem opportunitis. Aiunt, illius crustam tritam ac drachmae unius pondere intra sumtam, evocato sudore magnopere conferre morbo Gallicocurando. Invenitur locis calentibus lacustribus et uliginosis. Duas apud Lucatanenses horum animalium sunt differentiae. Quaedam innoxia et gratissimi alimenti sunt, alia noxia et venenata, ut vomitu ac flatu alvi citato syncopen inducant, tandem interimant. Antidotum est oleum olivarum, nisi virus invaluerit, frustranea tunc remedia. Si fortasse aliqua iuverint, diffuunt superstitibus capilli, languet color, marcent vites. Distinguuntur testarum seu laminarum numero. Innoxia octonis, noxia senis constant. Innocua etiam coxae, osse carent et maculis rubeis circa ventrem distinguuntur. Est autem hoc animal viperis, quae sono quodam perstrepunt tam carum et amicam, ut eodem foramine sine alterutrius iniuria condantur. Primum illud genus videtur descripsisse Consalvus Ferdinandus Oviedus hac sententia: *Καταφρακτος, sive undique armis munitus, animal est aspectu admirabili, valde diversum ab iis, quae aut in Hispania, aut in aliis Europae regionibus conspiciuntur. Quadrupes est animal, totumque corpus cum cauda corio tectum habet simili cortici lacerti, de quo infra sumus dicturi, crocodilum America-*